

خیلواکی

استقلال

www.esteqtaal.net

یکشنبه ۲۳ فبروری ۲۰۲۵

توماس روتیگ (شبکه تحلیل گران افغانستان)

شش روزی که کابل را لرزاند:

سوم حوت، نخستین قیام شهری علیه اشغال شوروی

توماس روتیگ، یکی از بنیانگذاران شبکه تحلیل گران افغانستان، وقایع انقلاب سوم حوت را به

صورت فشرده چنین نوشته است:

حرکت مشهور مردمی که در ۳ حوت ۱۳۵۸ (۲۲ فبروری ۱۹۸۰) رخ داد، بنام همان روز "قیام سوم حوت" مسما شده است. بعضی ها که در آن قیام شرکت کرده بودند و یا اقارب بجا مانده از بعضی اشتراک کنندگانی که دیگر زنده نیستند، به شبکه تحلیلگران افغانستان در مورد اینکه چگونه این قیام منجر به اسارت دسته جمعی [قیام کنندگان و سایر افراد] گردید، صحبت کرده اند. یکی از شاهدان عینی که با «پروژه عدالت افغانستان» صحبت کرده، آغاز قیام را اینگونه بخاطر می آورد:

در اولین شب حوت، تمام مردم بر بامهای خانه های شان برآمده و نعره های الله اکبر سر دادند. یکی از خاطره هایم از آن زمان این است که فردای آن شب مردم به دلیل سر دادن نعره های الله اکبر گلو درد شده بودند.

در پگاه [آنروز]، مردم به جاده ها ریختند و بر علیه اتحاد جماهیر شوروی تظاهرات کردند. در بعضی از مناطق، بر ساختمانهای دولتی یورش بردند و اختیار بعضی از حوزه های پولیس را بدست

گرفته و خود را مسلح کردند. شاهدان عینی می گویند که پولیس سلاح های شان را به مردم تسلیم دادند و با آنها یکجا شدند. سربازان ارتش (اردو) از تیر اندازی بر مظاهره کنندگان خودداری کردند. اینگونه مخالفت های پرسروصدا و به تعقیب آن راهپیمایی ها در سرتاسر شهر، در مناطقی چون شهر کهنه شامل چنداول و پل خشتی، چهل ستون، دارالامان (در جنوب شهر)، افشار، خوشحال مینه و قلعه فتح الله (در شمال غربی شهر)، جمال مینه، جاده محمد جان خان و سالنگ وات، بالاحصار (در جنوب شرق شهر) و مناطق شیعه نشین مثل دشت برچی (در غرب شهر) راه اندازی شد. محمد حسن کاکر، یکی از تاریخ نویسان افغان، می گوید که حتی یک گروه از زنان در نزدیکی چهارراهی حاجی یعقوب در شهر نو نیز راهپیمایی کردند. پیتر توماس دیپلومات پیشین ایالات متحده امریکا، از یک خبرنگار شوروی که در آن شب در کابل گیر مانده بود، در کتاب خود نقل قول کرده است که مردم ملی بس های کمک شده از جانب دولت بلغاریا به مردم انقلابی افغانستان را به آتش کشیدن یک مهمان خانه نیز از قول این خبرنگار نقل شده است.

بعد از این اولین شوکه، شوروی ها و هم پیمانان افغانش واکنش (عکس العمل) نشان دادند. در بعد از ظهر سوم حوت، تانک ها را برای سرکوب مظاهره ها احضار کردند. جنگ خیابانی اتفاق افتاد اما مظاهره کنندگان به صورت اندوهناک شکست را متقبل شدند. یکی از اشتراک کنندگان که اکنون ۶۳ سال دارد و در آن موقع محصل بود، بخاطر دارد که چگونه به تظاهرات سوم حوت در ساحه دهدانا (جنوب شهر) پیوست. وی به شبکه تحلیلگران افغانستان در مورد برخورد تانک های شوروی با مظاهره کنندگان در نزدیکی قصر چهل ستون گفت: "تنها در همان جا ۷۲ تن کشته شدند". دقیقاً در همان روز، حکومت جمع بیش از چهار نفر را ممنوع و قیود شبگردی (محدودیت گشت و گذار) را وضع نمود. گرفتاری دسته جمعی از بعد از ظهر شروع شد و حداقل برای هفته ها ادامه یافت. خانواده های گرفتار شدگان تائید نمودند که از تعداد زیاد این گرفتار شدگان هرگز خبری بدست نیامد.

کاکر، تاریخ نویس، می گوید اعتراض ها برای ۶ روز مکرر، بخصوص با بسته کردن دکان ها، ادامه یافت. او احتمال می دهد که قریب به ۸۰۰ کابلی در این وقایع کشته شده اند. گزارش یکی از آژانس های خبری افغان در تجلیل این قیام در سال ۱۳۸۹ از کشته شدن ۲۰۰۰ نفر صحبت کرده است.

اکثر آنهایی که در قیام دخیل بودند و شبکه تحلیلگران افغانستان با آنها صحبت کرده است، تأکید کرده اند که بخش تنظیم شده قیام کنندگان شیعیان کابل بودند که در اطراف مساجد و شوراهای محلی تجمع کرده بودند.

قیام کنندگانی که هنوز زنده اند می گویند که قرار بود تمام کابل قیام کند، اما برنامه قیام افشا شد. کاکر می گوید که نیروهای حکومتی ۲۰۰ نفر را در شب‌روز قبل از قیام به منظور ترساندن مردم دستگیر کرد.

پس لرزه ها (و حوادث قبلی)

باآنکه قیام بسیار سریع سرکوب شد، اما نتایجی را هم به بار آورد. با آنهم، قیام سوم حوت اولین اعتراض در کابل نبود. قبل از آمدن شوروی، بین ۲ و ۱۲ ماه سرطان (۲۳ جون و ۲ جولای)، مظاهراتی علیه جمهوری دموکراتیک افغانستان در ساحه هزاره نشین چنداول اتفاق افتاد که منجر به دستگیری علما و روشنفکران جامعه شیعه (هزاره و قزلباش) در کابل شد.

اعتراض ها در ۲ سرطان ۱۳۵۸ (۲۳ جون ۱۹۷۹)، زمانی که ساکنین شیعه چنداول بالای پوسته پولیس در محله شان حمله کردند و آن را متصرف شدند، شروع شد. آنها همراه با سلاح های بدست آمده از پوسته پولیس به جاده میوند، جایی که دیگر افراد نیز با آنها یکجا شدند، هجوم بردند و علیه حکومت شعار دادند.

بربنیاد پروژه عدالت افغانستان، اعتراض ها به گوشه های دیگر شهر مثل کوه سنگی [میرویس میدان]، قلعه شهاده و کارته سخی کشیده شد، اما با اقدامات حکومتی مواجه گردید که در نتیجه هزاران نفر دستگیر شدند.

این اعتراض ها همزمان با قیام نظامی گارنیزیون بالاحصار واقع در شهر کهنه کابل در ۱۴ اسد (۵ اگست) همان سال ادامه یافت. هدف از این قیام نظامی یک حرکت همه شمول بود که بتواند مقر رادیو کابل را بدست بگیرد. اما این اقدام نیز به دلیل خیانت ناکام شد (بعضی ها می گویند که یکی از اشتراک کنندگان بی احتیاطی کرده و در مورد برنامه در ملاء عام صحبت کرده بود)، و زمانی که تانک ها از بالاحصار بیرون می شدند، توسط نیروهای امنیتی حکومتی با سلاح های ضد تانک متوقف شدند. در ۳ حوت، سازمان های اسلامی، اسلامی- سنتی و چپی زیر چتر جبهه مبارزین مجاهدین افغانستان برای برنامه ریزی این قیام هماهنگ شدند.

قیام سوم حوت بصورت گسترده در حافظهٔ جمعی نمانده است، با آنکه در سالهای گذشته تعدادی از مقامات پائین رتبه از آن تجلیل کرده اند. شبکه تحلیلگران افغانستان زمانی متوجه این امر شد که پوستر تبلیغاتی از سالیاد آن را بر در و دیوار مغازه های شهر دید. این پوستر ها از جانب شورای متحد کابلیان بومی که خود را از سازماندهان این قیام قلمداد می کنند و نمی خواهند خاطره قربانیان قیام بگونه نادرست درج شود، نصب شده بود. نماینده این شورا که خودش را احمد معرفی کرد از طریق تلفون به شبکه تحلیلگران افغانستان گفت که آنها نمی خواهند تجلیل از قیام سوم حوت را به احزاب سیاسی واگذار کنند، چون این قیام از جانب مردم کابل راه اندازی شده بود. او افزود که به دلیل وضعیت خراب امنیتی و عدم ثبت رسمی شورا، برای تجلیل تنها چند گردهمایی کوچک، مثل شعر خوانی، در بعضی از نقاط شهر برنامه ریزی شده بود. بعضی از اعضای شورا در برنامه تلویزیونی نیز اشتراک خواهند کرد. (بعضی از رسانه های افغان در این مورد نوشته هایی را به نشر رسانده اند.)

استقلال – خپلواکی: تاریخ حافظهٔ قوی دارد.

ظالم بمرد و قاعدهٔ زشت از او بماند

عادل برفت و نام نکو اختیار کرد